

KRIZOVÝ PLÁN A POSTUPY ŘEŠENÍ ŠIKANOVÁNÍ

Program proti šikanování vychází z Metodického pokynu ministryně školství, mládeže a tělovýchovy k prevenci a řešení šikanování mezi žáky škol a školských zařízení č. j. MSMT21149/216. Je nedílnou součástí Minimálního preventivního programu školy a Školní preventivní strategie. Program proti šikanování slouží k vytvoření bezpečného, respektujícího a spolupracujícího prostředí ve škole. Zaměřuje se především na prevenci šikany a nabízí pedagogům postupy při jejím řešení.

Obsah Krizového plánu školy

- 1) Šikana
- 2) Kyberšikana
- 3) Agrese ve škole
- 4) Záškoláctví
- 5) Závislostní chování, užívání všech návykových látek
- 6) Rizikové sporty a rizikové chování v dopravě, prevence úrazů
- 7) Krádeže a vandalismus
- 8) Rasismus/xenofobie
- 9) Sexuální rizikové chování
- 10) Poruchy příjmu potravy
- 11) Nebezpečí sekt

1) ŠIKANA

CHARAKTERISTIKA ŠIKANY

Šikana je agresivní chování ze strany žáka (žáků) vůči žákovi nebo skupině žáků či učiteli, které se v čase opakuje a je založeno na vědomé, záměrné, úmyslné a obvykle skryté snaze ublížit fyzicky, emocionálně, sociálně nebo v případě šikany učitele také profesionálně. Šikana je dále charakteristická nepoměrem sil a bezmocností oběti. U žáků se za šikanování nepovažuje škádlení nebo agrese, které nemá znaky šikanování. Ve chvíli, kdy se žák škádlení nebo agresí neumí nebo nemůže bránit, cítí se bezradný a bezmocný, pak toto chování přerůstá v šikanu.

Šikana má ve svých projevech velice různou podobu. Mezi základní formy šikany patří:

- **Přímá šikana** může mít podobu fyzickou (např. bití, plivání, tahání za vlasy), verbální (např. vulgární nadávky, výhrůžky, násilné a manipulativní komentáře) nebo neverbální (např. urážlivá gesta a zvuky,

používání zastrašujících výrazů ve tváři, nebo v řeči těla, ničení, schovávání, kradení věcí nebo učebních pomůcek)

• **Nepřímá šikana** má za cíl způsobit emocionální a psychologické utrpení. Hlavní agresor působí bolest tak, aby to vypadalo, že žádný takový záměr ve skutečnosti nemá. Nepřímá šikana je většinou nefyzická (např. záměrná ignorace žáka nebo učitele, rozšiřování pomluv a lží, ničení pověsti a reputace, ponižování před ostatními žáky i pedagogy, nepříjemné sexuální provokace)

• Přímé varovné signály šikanování mohou být např.

- ✓ Posměšné poznámky na adresu žáka, pokořující přezdívka, nadávky, ponižování, hrubé žerty na jeho účet. Rozhodujícím kritériem je, do jaké míry je daný žák konkrétní přezdívkou zranitelný.
- ✓ Kritika žáka, výtky na jeho adresu, zejména pronášené nepřátelským až nenávislným nebo pohrdavým tónem.
- ✓ Nátlak na žáka, aby dával věcné dary šikanujícímu nebo za něj platil.
- ✓ Příkazy, které dostává od jiných spolužáků, zejména pronášené panovačným tónem.
- ✓ Skutečnost, že žák se podřizuje ponižujícím a panovačným příkazům spolužáků.
- ✓ Nátlak na žáka k vykonávání nemorálních až trestných činů či k nucení spoluúčasti na nich.
- ✓ Honění, strkání, šťouchání, rány, kopání, které třeba nejsou zvláště silné, ale je nápadné, že je oběť neoplácí.
- ✓ Rvačky, v nichž je jeden z účastníků viditelně slabší a snaží se uniknout.
- ✓ Žák se snaží bránit cestou zvýšené agrese, podrážděnosti, odmítnutí učitelům apod.

Nepřímé varovné signály šikanování mohou být např.

- ✓ Žák je o přestávkách často osamocený, ostatní o něj nejeví zájem, nemá kamarády.
- ✓ Při týmových sportech bývá jedinec volen do družstva mezi posledními. • Při přestávkách vyhledává blízkost učitelů.
- ✓ Má-li žák promluvit před třídou, je nejistý, ustrašený.
- ✓ Působí smutně, nešťastně, stísněně, mívá blízko k pláči.
- ✓ Stává se uzavřeným. • Jeho školní prospěch se někdy náhle a nevysvětlitelně zhoršuje.
- ✓ Jeho věci jsou poškozené nebo znečištěné, případně rozházené.
- ✓ Zašpiněný nebo poškozený oděv.
- ✓ Stále postrádá nějaké své věci.
- ✓ Odmítá vysvětlit poškození a ztráty věcí nebo používá nepravděpodobné výmluvy.
- ✓ Mění svoji pravidelnou cestu do školy a ze školy.
- ✓ Začíná vyhledávat důvody pro absenci ve škole.
- ✓ Odřeniny, modřiny, škrábance nebo řezné rány, které nedovede uspokojivě vysvětlit.

Zákonní zástupci žáků by si měli všimnout především těchto možných signálů šikanování:

- ✓ Za dítětem nepřicházejí domů spolužáci nebo jiní kamarádi.
- ✓ Dítě nemá kamaráda, s nímž by trávilo volný čas, s nímž by si telefonovalo apod.
- ✓ Dítě není zváno na návštěvu k jiným dětem.
- ✓ Nechuť dítěte jít ráno do školy (zvláště když dříve mělo dítě školu rádo). Dítě odkládá odchod z domova, případně je na něm možno pozorovat i strach.
- ✓ Ztráta chuti k jídlu.
- ✓ Dítě nechodí do školy a ze školy nejkratší cestou, případně střídá různé cesty, prosí o odvoz autem.
- ✓ Dítě chodí domů ze školy hladové (agresori mu berou svačinu nebo peníze na svačinu).

- ✓ Usíná s pláčem, má neklidný spánek, křičí ze snu, např. "Nechte mě!".
- ✓ Dítě ztrácí zájem o učení a schopnost soustředit se na ně.
- ✓ Dítě bývá doma smutné či apatické nebo se objevují výkyvy nálad.
- ✓ Zmínky o možné sebevraždě.
- ✓ Odmítá svěřit se s tím, co ho trápí.
- ✓ Dítě žádá o peníze, přičemž udává nevěrohodné důvody (například opakovaně říká, že je ztratilo), případně doma krade peníze.
- ✓ Dítě nápadně často hlásí ztrátu osobních věcí.
- ✓ Dítě je neobvykle, nečekaně agresivní k sourozencům nebo jiným dětem, projevuje i zlobu vůči rodičům.
- ✓ Dítě si stěžuje na neurčité bolesti břicha nebo hlavy, možná ráno zvrací, snaží se zůstat doma; své zdravotní obtíže může přehánět, případně i simulovat (manipulace s teploměrem apod.).
- ✓ Dítě se vyhýbá docházce do školy.
- ✓ Dítě se zdržuje doma více, než mělo ve zvyku.

POSTUP PŘI ŘEŠENÍ ŠIKANOVÁNÍ

V případě výskytu šikany ve škole mohou nastat dvě různé situace. Školní metodik prevence na podkladě kvalifikovaného odhadu stadia a formy šikanování rozhodne, zda jde o počáteční a obvyklou šikanu, jejíž řešení zvládne škola vlastními silami, nebo zda jde o pokročilejší šikanu a škola potřebuje externí pomoc a je nezbytná její spolupráce se specializovanými institucemi a policií. Do komplikované šikany patří především neobvyklé formy šikany (např. výbuch skupinového násilí při pokročilejší šikaně). Dále se do ní zahrnují základní formy šikany, se kterými škola nemá zkušenosti. Patří do nich šikany krajně ohrožující bezpečí pedagoga a život oběti.

Postup vyšetřování v případě, že jde o počáteční stádia šikanování (škola vyřeší situaci vlastními silami).

Pedagogický pracovník, který má podezření na šikanování, postupuje podle následujících pravidel:

1. Konfrontuje svá pozorování s dalšími kolegy.
2. Bezodkladně oznámí své podezření vedení školy, výchovnému poradci, školnímu metodiku prevence, třídnímu učiteli a konzultuje s nimi další postup, použije metodiku KiVa.
3. Učitel vyslechne spolu s dalším pedagogickým pracovníkem vytipované svědky (žáky, kteří s obětí kamarádí, sympatizují, nebo ji alespoň neodmítají, žáky nezávislé na agresorech, kteří nepřijímají normy šikanování).
4. Učitel se spojí se zákonnými zástupci případné oběti, konzultuje s nimi výskyt nepřímých znaků šikany, požádá je o pomoc a spolupráci.
5. Učitel vyslechne s dalším pedagogickým pracovníkem oběť - citlivě, diskrétně, zaručí bezpečí a důvěrnost informací.
6. Vedení školy zajistí ochranu oběti šikany (do doby, než se vše vyřeší – škola zajistí zvýšený dohled, zorganizování bezpečných příchodů a odchodů dítěte do a ze školy, v závažném případě ponechat doma).
7. Učitel vyslechne s dalším pedagogickým pracovníkem agresory, případně je konfrontuje mezi sebou, snaží se je dovést k přiznání (jednat s agresory, až když víme, co se stalo – většinou se zapletou do vlastních lží).
8. Vedení školy svolá výchovnou komisi (vedení školy, výchovný poradce, třídní učitel, školní metodik prevence, učitel), která na základě shromážděných informací posoudí, zda se jedná o

šikanu a jaký je stupeň její závažnosti, navrhne další postup vůči obětem i agresorům i třídě jako celku.

9. Vedení školy seznámí zákonné zástupce agresora se situací, sdělí jim navrhovaná opatření a požádá je o spolupráci, pokud odmítají, zváží oznámení na Policii ČR a orgánům sociálně právní ochrany dítěte, v případě potřeby doporučí zákonným zástupcům péči dítěte v pedagogicko-psychologické poradně, středisku výchovné péče nebo jiných odborníků.
10. Vedení školy seznámí zákonné zástupce oběti se situací, domluví se na opatřeních k nápravě vzniklé situace.
11. Třídní učitel na třídních schůzkách seznámí ostatní zákonné zástupce, že se ve třídě řešila šikana a jak se dále bude pracovat s rizikovou třídou v preventivní oblasti, vybídne zákonné zástupce ke spolupráci.
12. Práce s celou třídou.

a) Pro třídu, ve které se šikana odehrávala, zajistí škola intervenční program k řešení šikany za účelem znovunastolení bezpečí ve třídě.

b) Třídní učitel seznámí obecnou formou ostatní žáky s daným případem, provede opětovné seznámení žáků se školním řádem, jasně vyjádří negativní postoj k násilí, opakovaně zapíše poučení do žákovské knížky a třídní knihy.

V případě, že šikanování oznámí zákonní zástupci, pracuje třídní učitel nebo školní metodik prevence obdobně podle výše uvedených pravidel. Pokud rodiče informují školu o podezření na šikanování, je za odborné vyšetření záležitosti zodpovědný ředitel školy. Při nápravě šikanování je potřebná spolupráce vedení školy, školního metodika prevence, výchovného poradce a dalších pedagogických pracovníků jak s rodinou oběti, tak i s rodinou agresora. Při jednání se zákonnými zástupci dbají pedagogičtí pracovníci na taktní přístup a zejména na zachování důvěrnosti informací. Ze všech jednání je proveden podrobný zápis.

Postup vyšetřování v případě, že jde o projev pokročilé a nestandardní šikany – výbuch skupinového násilí (škola potřebuje k řešení pomoc odborníků).

1. Překonání šoku pedagogického pracovníka - bleskový odhad závažnosti a formy šikany, rychle odhadnout vlastní možnosti k záchraně oběti (nevystavovat se nepřiměřenému ohrožení).
2. Bezprostředně zajistit záchranu oběti, odvést okamžitě ze třídy.
3. Zalarmovat pedagogy v blízkosti, informovat vedení školy.
4. Zajistit dohled ve třídě, nenechávat třídu samotnou – zabránit agresorům a svědkům domluvit se na křivé výpovědi.
5. Pokračovat v pomoci a podpoře oběti (zajistit lékařské vyšetření).
6. Zachycení výpovědi ve třídě (nejlépe napsat, co viděli).
7. Vyslechnout oběť.
8. Ředitel školy kontaktuje rodiče oběti.
9. Při podezření, že šikanování naplnilo skutkovou podstatu trestného činu (provinění), ředitel školy oznámí tuto skutečnost Policii ČR a orgánu sociálně právní ochrany dítěte
10. Následuje vlastní vyšetřování a dále se pokračuje dle předchozího postupu. Účastní-li se šikanování většina problémové třídy nebo jsou-li normy agresorů třídou akceptovány, spolupracuje škola s nezávislými odborníky – specialista na problematiku šikanování z PPP, SVP, diagnostického ústavu, krizového centra apod. Vzhledem k závažnosti celého problému se dohodnout další postupy léčby s externími spolupracovníky a s jejich pomocí se modifikuje Rámcový třídní plán pro danou specifickou situaci.

11. Pravidelně se kontroluje dodržování navržených postupů a konzultuje další vývoj situace ve třídě.

ŠIKANA ZAMĚŘENÁ NA UČITELE

Šikana učitele je specifická tím, že dojde k narušení jasně definovaných rolí (učitel × žák) a žák/student se dostane do pozice větší moci než pedagog, bez ohledu na formálně vyšší moc a autoritu pedagoga. Tato forma šikany je tedy charakteristická tím, že strana s nižším statusem a nižší mírou formálně přidělené moci ubližuje straně s vyšším statusem a formální autoritou.

Specifika pro prevenci šikany zaměřené na učitele

- ✓ Škola akcentuje dobré sociální klima, připouští riziko výskytu šikany učitele ve škole, otevřeně takové chování odmítá a realizuje prevenci případně intervenci, pokud k výskytu dojde.
- ✓ Vedení školy vyjadřuje pedagogům podporu, oceňuje jejich práci, vytváří atmosféru důvěry, podporuje spolupráci v pedagogickém sboru a zastává nekonfliktní způsob řešení problémů.
- ✓ Škola má jasně stanovený způsob, jakým mají pedagogové podezření na šikanu své osoby nebo kolegy, nebo oznámení o šikaně podat, komu a jak s tím bude nakládáno – pedagog takové podezření může neprodleně oznámit řediteli školy, metodikovi prevence, výchovnému poradci, někomu z kolegů, případně může vhodit vzkaz do schránky důvěry v budově školy.
- ✓ Pedagog nastavuje a uplatňuje jasná pravidla ve třídě; na konflikt nebo nerespektování reaguje včas, pracuje s pravidly v chování a používá stanovené důsledky jejich nerespektování konzistentně; vyhýbá se řešení konfliktu a konfrontací ze strany žáka před celou třídou, usměrňuje řešení na individuální konzultaci; vyhýbá se konfrontačnímu tónu.
- ✓ Problémy neřeší sám, ale ve spolupráci se školním poradenským pracovištěm, případně s vedením školy. Specifika pro řešení šikany zaměřené na učitele
- ✓ Pedagog, který čelí šikaně ze strany žáků, je v dané situaci v pozici oběti, která by neměla zůstat v situaci sama, ale měla by vyhledat pomoc ostatních. Škola podporuje své pedagogy k vyhledání pomoci, zajistí bezpečí pro pedagoga a řeší vzniklou situaci se žáky, rodiči a ostatními pedagogy.
- ✓ Škola má připravený krizový plán, ve kterém je specifikováno, jak se v situaci naplnění tohoto rizika zachová, jakou roli a možnosti řešení krizové situace má sám pedagog, jakou roli vedení školy, školní poradenské pracoviště apod. Plán zahrnuje pokyny pro zajištění bezpečí pro ohroženého pedagoga a žáky.

Krizový plán pro řešení šikany učitele

1. Odhad závažnosti a formy šikany pedagoga.
2. Rozhovor s těmi, kteří na šikanování upozornili a s obětí.
3. Nalezení vhodných svědků.
4. Individuální rozhovory se svědky (nepřípustné je společné vyšetřování agresora a svědků a konfrontace oběti s agresorem).
5. Ochrana pedagoga – změna třídy.
6. Vedení školy vyzve zákonného zástupce agresora k jednání se školou, zákonný zástupce je seznámen se všemi skutečnostmi případu, porušením školního řádu, návrhem výchovného opatření, který schválila a doporučila pedagogická rada. Z tohoto jednání se pořídí záznam, v případě potřeby doporučí zákonným zástupcům péči dítěte v pedagogicko-psychologické poradně, středisku výchovné péče nebo jiných odborníků
7. Třídní učitel ve spolupráci s metodikem prevence na třídních schůzkách seznámí zákonného zástupce, jak se škola k případu postaví a jak bude pracovat s rizikovou třídou v preventivní oblasti, vybídne zákonného zástupce ke spolupráci.

8. Práce s celou třídou.

- a) Škola zajistí posouzení sociálních vztahů ve třídě a na základě výsledků nastaví odpovídající řešení.
- b) Pro třídu, ve které se šikana odehrávala, zajistí škola intervenční program k řešení šikany za účelem znovunastolení bezpečí ve třídě.
- c) Třídní učitel seznámí obecnou formou ostatní žáky s daným případem, provede opětovné seznámení žáků se školním řádem, jasně vyjádří negativní postoj k násilí, opakovaně zapíše poučení do žákovské knížky a třídní knihy. Pokud je tento plán nedostatečný, zajistí si pedagog pro sebe bezpečí (odejde ze třídy, přivolá si pomoc apod.) a požádá o spolupráci jiného kolegu nebo vedení školy pro zajištění dohledu ve třídě, případně izolaci agresora a zajištění bezpečí pro ostatní žáky ve třídě vyžaduje-li to situace.

Škola reviduje mechanismy a postupy (krizový plán), aby bylo zřejmé, jak zacházet s případnými podobnými situacemi v budoucnu. V případě, že je pedagog nespokojený s řešením situace ze strany vedení školy, může se obrátit na ČŠI, školského ombudsmana nebo příslušný inspektorát práce.

PRIMÁRNÍ PREVENCE

Prevence při výuce Témata prevence rizikového chování včetně problematiky agresivního chování, šikany a kyberšikany jsou zapracována do školního vzdělávacího programu. K tomuto účelu jsou převážně využity předměty, které se přímo vztahují k prevenci rizikových jevů (člověk a jeho svět – prvouka, výchova k občanství, výchova ke zdraví, informační a komunikační technologie, tělesná, výtvarná výchova). Povinností všech pedagogů je vytvářet bezpečné vztahy mezi dětmi a eliminovat aktivity, které podporují rizikové chování a zvyšují napětí.

SPOLUPRÁCE SE ZÁKONNÝMI ZÁSTUPCI

Zákonní zástupci jsou se Školním programem proti šikanování seznámeni prostřednictvím třídních schůzek nebo webových stránek školy. Zákonní zástupci mají možnost kdykoli využít služeb školního poradenského pracoviště a konzultovat včas své podezření, podílet se na jeho řešení, případně také přijmout pomoc s řešením následků.

Snahou školy je neustále zefektivňovat spolupráci se zákonnými zástupci následujícími prostředky:

- ✓ pořádání akcí pro rodiče a žáky – den otevřených dveří, vánoční jarmark, ...
- ✓ spolupráce při řešení problémů
- ✓ častější spolupráce u ohrožených dětí
- ✓ usnadnění kontaktu zákonným zástupcům s učitelem – e-mail, konzultační hodiny, telefonem
- ✓ beseda s odborníky – nebezpečné jevy na sociálních sítích.

2) KYBERŠIKANA

Kyberšikanu definujeme jako zneužití ICT (informačních komunikačních technologií), zejména pak mobilních telefonů a internetu, k takovým činnostem, které mají někoho záměrně ohrožit, ublížit mu. Podobně jako u šikany tváří v tvář se jedná o úmyslné chování, kdy je oběť napadána útočníkem nebo útočníky. Povaha a provedení útoku pak určuje její závažnost.

Zbraně (praktiky) kyberšikany : Mobil

- SMS/MMS/ videa nevhodného obsahu (urážení, zastrašování...)
- volání, prozvánění
- natáčení/focení a následné zveřejňování natočeného/vyfocené (rozesílání dalším lidem, umístění na YouTube apod.)... Internet
- zakládání falešných profilů nebo změna původního
- zakládání profilů proti nějaké osobě • e-maily nevhodného obsahu
- krádež hesel a následné zneužití účtů
- obtěžování přes webkamery a IM (ICQ, Skype...) Propojenost kyberšikany s tradiční školní šikanou

Kyberšikana bývá u dětí školního věku často doplňkem klasické přímé a nepřímé šikany. Je tedy důležité při řešení prověřit případné souvislosti s klasickou šikanou. Tedy pokud probíhá klasická šikana (př. nadávky, ponižování...), je nutné zjistit situaci oběti v kyberprostoru (mobil, profil, chat,...) a naopak. Oběť klasické šikany se může stát agresorem v kyberšikaně. Kdy se škola má začít zabývat kyberšikanou? Škola by se kyberšikanou měla zabývat vždy, když se o ní dozví. Základním úkolem musí být zmapování konkrétního případu, které nám pomůže se rozhodnout pro správný postup řešení. Poslouží k tomu zodpovězení tří otázek: Týká se kyberšikana žáka mé školy? Jak jsem se o informaci dozvěděl? Děje se kyberšikana během vyučování?

Preventivní opatření

- školní řád - pravidla používání ICT, internetu a mobilních telefonů (během vyučování, přestávkách, v prostorách školy,...)
- pedagogičtí pracovníci jsou povinni v souladu s pracovním řádem vykonávat v budově školy kvalitní dohled nad žáky o přestávkách, před začátkem vyučování, po jeho skončení i během osobního volna žáků, a to hlavně v prostorách, kde by k rizikovým jevům mohlo docházet
- během vyučování mají žáci vypnuté mobilní telefony
- v odborných učebnách žáci dodržují bezpečnostní řády těchto učeben
- v učebnách ICT pedagog kontroluje, co právě žák na své ploše dělá a podporuje pozitivní využívání technologií Příloha č. 1 Co dělat při zjištění kyberšikany z pozice školy? Pedagogický pracovník, který má podezření na kyberšikanu, postupuje podle následujících pravidel:
- bezodkladně oznámí své podezření vedení školy, výchovnému poradci, školnímu metodiku prevence, třídnímu učiteli a konzultuje s nimi další postup Postup:
- zajistí dostupné důkazy s podporou IT kolegy

- důkladně vyšetří všechny souvislosti se zjištěným incidentem
- informuje zákonné zástupce oběti i zákonné zástupce kyberagresora – postup a zásady sdělování informací jsou stejné jako u „klasické šikany“
- poskytne zákonným zástupcům informace o pomáhajících institucích (PPP, OSPOD, Policie ČR) a možnostech řešení situace - některé případy kyberšikany nespádají do kompetence školy
- na třídních schůzkách seznámí ostatní zákonné zástupce, že se ve třídě řešila kyberšikana a jak se bude pracovat s rizikovou třídou v preventivní oblasti, vybídne zákonné zástupce ke spolupráci
- seznámí obecnou formou ostatní žáky s daným případem, provede opětovné seznámení žáků se školním řádem, opakovaně zapíše poučení do žákovské knížky a třídní knihy

Vedení školy

- při podezření, že projevy kyberšikany naplnily skutkovou podstatu trestného činu (provinění), oznámí tuto skutečnost Policii ČR
- v případě, že zákonní zástupci odmítají spolupracovat se školou, požádá o pomoc orgán sociálně právní ochrany dítěte o žádá všechny zainteresované instituce a další subjekty, které se zapojily do šetření případu, o konečné stanovisko
- svolává výchovnou komisi (vedení školy, výchovný poradce, třídní učitel, školní metodik prevence), která na základě shromážděných informací stanoví výchovná opatření v souladu se školním řádem Doporučení zákonným zástupcům při podezření na kyberšikanu u svého dítěte
- neodpovídat a nekomunikovat s útočníkem
- uchovat důkazy (SMS zprávy, e-mailové zprávy, zprávy z chatu, uložte www stránky apod.)
- zamezit přístup k telefonnímu číslu či službě, pomocí které své útoky realizuje
- svěřit se blízké osobě, oznámit útok, vyhledat pomoc
- kontaktovat školu a specializované instituce (PPP, policii ČR, SVP, intervenční služby
- specializující se na řešení kyberšikany, psychology apod.) • po prošetření celého případu trvat na konečném stanovisku všech zainteresovaných institucí

3) AGRESE VE ŠKOLE

Je nutné agresivní chování odmítnout. Děti budou mluvit tak hrubě, jak jim to okolí dovolí a je nutné, aby si byly vědomy toho, že se jedná o nepřijatelné chování a měly tedy potřebu vulgární mluvu na veřejnosti skrývat. Řeč je natolik spjata s myšlením, že velkorysá společenská tolerance užívání nejhrubších výrazů s sebou nutně nese i hrubé chování.

Primární prevence agrese:

- ✓ Podpora tolerance a spolupráce mezi žáky.
- ✓ Posilováním dobrých vztahů ve třídě i ve škole, podporou zdravého klima ve třídách, ve škole.

Doporučený postup při verbální agresi

- ✓ Stanovit ve třídě obecná pravidla soužití.
- ✓ Tato pravidla tvořit společně se žáky a jasně v nich deklarovat požadavek slušného mluvení a chování.
- ✓ Mladší děti trpělivě opravovat a dávat jasně najevo, že veřejné užívání hrubých výrazů není ve škole přípustné a společensky je nevhodné.
- ✓ Pokud žákovo chování a jednání ohrožuje bezpečnost a zdraví jeho, ostatních žáků, vyučujících, zaměstnanců školy jiných osob, je škola povinna uvědomit zákonného zástupce případně doporučit odbornou péči.
- ✓ Dle konkrétních okolností je třeba přivolat i OSPOD či orgán Policie ČR apod.

4) ZÁŠKOLÁCTVÍ

Za záškoláctví („chození za školu“) je považována neomluvená absence žáka základní školy. Je chápána jako porušení školního řádu (pravidel stanovených školou), současně jde o porušení školského zákona, který vymezuje povinnou školní docházku.

- ✓ Právě záškoláctví – žák se ve škole neukazuje, ale rodiče si myslí, že do školy chodí.
- ✓ Záškoláctví s vědomím rodičů – rodiče mají odmítavý postoj ke škole nebo přílišnou slabost ve vztahu k dítěti.
- ✓ Záškoláctví s klamáním rodičů – děti dokáží rodiče přesvědčit o svých zdravotních potížích, pro které nemohou jít do školy.
- ✓ Odmítání školy – některým typům žáků činí představa školní docházky psychické obtíže

Kdo řeší + s kým spolupracuje

- ✓ U každého podezření o výskytu daného jevu musí být vždy informován ředitel školy/šk. zařízení.
- ✓ Školní poradenské pracoviště (školní metodik prevence, speciální pedagog).
- ✓ OSPOD (oddělení sociálně právní ochrany dětí), POLICIE ČR.

Jak postupovat: vyšetření příčin záškoláctví:

Rozhovor s dítětem – žákem:

- ✓ Porozumět individualitě dítěte.
- ✓ Nutné komunikovat přátelsky, bez hodnocení a odsuzování (konkrétní situace).
- ✓ Nezjišťovat věcnou stránku problému, ale jak ho dítě prožívalo.
- ✓ Společně hledat cesty k nápravě.

- ✓ Má-li dítě dobrou vůli chovat se lépe, připravit mu pro to podmínky ve škole.

Rozhovor s rodiči:

- ✓ Vést rodiče k oddělování osobnosti dítěte od jeho konkrétního chování.
- ✓ Vést k porozumění motivace chování dítěte.
- ✓ Co rodiče mohou nebo dokonce musí udělat ke zlepšení situace.
- ✓ Na konci rozhovoru vždy shrnout dohodnuté.
- ✓ Dohodnout se na následující sezení, na kterém se zhodnotí, jak dohodnutá opatření fungují případně (hledat další možnosti řešení).

Kdy informovat Policii ČR, OSPOD

Pokud má žák omluvenou absenci, ale zamešká 30 a více procent docházky na vyučovací předmět, je neklasifikován a dojde k jeho přezkoušení vyučujícím učitelem na konci pololetí.

- ✓ Neomluvenou nepřítomnost do součtu 10 vyučovacích hodin řeší se zákonným zástupcem žáka třídní učitel formou pohovoru se zákonným zástupcem (povolán doporučeným dopisem). Projedná důvod nepřítomnosti žáka, způsob omlouvání jeho nepřítomnosti, upozorní na povinnost stanovenou zákonem a seznámí zákonného zástupce s možnými důsledky v případě nárůstu neomluvené absence. O pohovoru provede zápis, do něhož uvede způsob nápravy dohodnutý se zákonným zástupcem. Zákonný zástupce zápis podepíše a obdrží kopii. Odmítnutí či převzetí zápisu se do zápisu zaznamenává.
- ✓ Pokud má žák víc než 10 neomluvených hodin, svolává ředitel školy školní výchovnou komisi. Podle závažnosti absence žáka se jí účastní: ředitel školy, zákonný zástupce, třídní učitel, speciální pedagog, (zástupce orgánu sociálně-právní ochrany dětí – dle závažnosti), školní metodik prevence zástupce rady školy (pokud byla zřízena), popř. další odborníci. O průběhu a závěrech jednání se provede zápis, který zúčastnění podepíší. Neúčast nebo odmítnutí podpisu zákonnými zástupci se v zápise zaznamenávají. Každý účastník jednání obdrží kopii zápisu.
- ✓ V případě, že neomluvená nepřítomnost žáka přesáhne 25 hodin, zasílá škola oznámení o zanedbání školní docházky s náležitou dokumentací (např. kopii písemného pozvání zákonných zástupců žáka k návštěvě školy, kopii zápisu z pohovoru, písemné vyjádření ředitele školy, kopii písemného pozvání zákonných zástupců žáka na výchovnou komisi, kopii zápisu o jednání výchovné komise atp.) orgánu sociálně-právní ochrany dětí nebo pověřenému obecnímu úřadu. V rámci sociálně-právní ochrany se dětmi a mladistvými s opakovanými poruchami závažného rázu zabývají kurátoři pro děti a mládež. Jejich úkolem je v tomto případě řešení případů záškoláctví ve spolupráci s rodiči a se školou. Postupují mj. podle zákona č. 359/1999Sb., o sociálně-právní ochraně dětí, ve znění pozdějších předpisů.
- ✓ V případě opakovaného záškoláctví v průběhu školního roku, následuje hlášení o zanedbání školní docházky Policii ČR. Problematika záškoláctví je obsažena přímo v trestním zákoně (trestné činy proti rodině a mládeži) Nově se uvádí v trestním zákoníku Trestné činy proti rodině a dětem.

Pokud má žák více zameškaných hodin, které jsou sice omluvené, ale učitel má podezření na skryté záškoláctví, může tuto informaci konzultovat s OSPODem.

Výchovná opatření (míru hodnotí MP, speciální pedagog, ředitel školy):

1. Napomenutí třídního učitele
2. Důtka třídního učitele
3. Důtka ředitele školy
4. Snížená známka z chování

5) NÁVYKOVÉ LÁTKY

(alkohol, tabákové výrobky, omamné látky...) Alkohol je v Evropě nejrozšířenější návykovou látkou. Rozšířenost pití alkoholu má hluboké společenské a kulturní kořeny. Alkohol je legální drogou, přičemž její dostupnost je v různých zemích upravena odlišně. V České republice je podle zákona možné podávat a prodávat alkohol zletilým osobám, tj. od 18 let věku.

Nalezený alkohol v prostorách školy:

1. Nepodrobuje se žádnému testu ke zjištění jeho chemické struktury.
2. Oznámení vedení školy.
3. Uložení nálezu u vedení školy pro případ důkazu.
4. Provede se stručný záznam (třídní učitel, metodik prevence - datum, čas a místo zajištění alkoholu, příp. se uvede jméno svědka.

Zadržení alkoholu u žáka:

1. Nepodrobuje se žádnému testu ke zjištění jeho chemické struktury.
2. Nálezce oznámí nález vedení školy a zajistí uložení alkoholu u vedení školy.
3. Podle závažnosti momentálního stavu žáka, případně dalších okolností pedagogický pracovník posoudí, jestli mu nehrozí nějaké nebezpečí. V případě, kdy je žák pod vlivem alkoholu do té míry, že je ohrožen na zdraví a životě, zajistí škola nezbytnou pomoc a péči, volá lékařskou službu první pomoci.
4. Provede se záznam s vyjádřením žáka (pokud toto jeho stav dovoluje).
5. Záznam obsahuje/datum, místo, čas, jméno žáka- podpis žáka, v případě, že odmítne, uvede pracovník školy tuto skutečnost do zápisu, záznam obsahuje minimálně 2 účastníky z řad pedagogů jako svědky.
6. Záznam se uloží do agendy metodika prevence.
7. Vyrozumění zákonného zástupce, v případě opakování – oznámení na OSPOD
8. V případě, že alkohol obsahuje i jiné příměsi, předat tekutinu přivolanému lékaři.
9. Za nebezpečné a protiprávní jednání je rovněž považováno navádění jiných žáků k užívání alkoholických nápojů.
10. Z konzumace alkoholu ve škole je třeba vyvodit sankce stanovené školním řádem. Závislost na tabáku je nejčastější ve formě cigaret, v poslední době vodních dýmek. Méně časté jsou u nás dýmky a doutníky či jiné exotické formy. Návykovou drogou je nikotin.

Nález tabákových výrobků ve škole

1. Při přistižení žáka je primárně nutné mu zabránit v další konzumaci.
2. Tabákový výrobek je třeba žákovi odebrat a zajistit.
3. Pedagogický pracovník o události sepíše stručný záznam s vyjádřením žáka.
4. Záznam založí školní metodik prevence do své agendy.

5. Třídní učitel informuje zákonného zástupce o porušení zákazu kouření. Při opakování vyrozumí škola orgán sociálně právní ochrany obce s rozšířenou působností.

Užívání omamných a psychotropních látek lze považovat za rizikové chování, na kterém se podílí mnoho faktorů. Vydefinování rizikových faktorů pomáhá najít vhodné a účinné intervence a předcházet hlubším negativním dopadům, které ovlivňují rozvoj osobnosti a uplatnění mladého člověka v životě.

Nález OPL v prostorách školy:

1. Látku nepodrobuje žádnému testu ke zjištění její chemické struktury a ihned informuje vedení školy.
2. V přítomnosti dalšího pracovníka školy se vloží látka do obálky, napíše datum, čas a místo nálezů. Ředitel školy nebo jeho zástupce obálku přelepí, přelepení opatří razítkem školy a svým podpisem a uschová do školního trezoru. O nálezů vyrozumí Policii ČR, která provede identifikaci a zajištění podezřelé látky.

Nález látky, kterou považujeme za OPL, u žáka:

Zabavenou látku nepodrobuje žádnému testu ke zjištění její chemické struktury.

POKUD MÁM PODEZŘENÍ, ŽE ŽÁK JE POD VLIVEM OPL

1. pedagogický pracovník posoudí, zda žákovi nehrozí nějaké nebezpečí.
2. Pokud je žák pod vlivem OPL do té míry, že je ohrožen na zdraví a životě, zajistí škola nezbytnou pomoc a péči a přivolá lékařskou službu první pomoci.
3. Jestliže akutní nebezpečí nehrozí, ihned vyrozumí vedení školy.
4. Ředitel školy informuje zákonného zástupce, že žák konzumoval OPL ve škole a je schopen výuky. V případě, že zákonného zástupce nelze kontaktovat, vyrozumí škola OSPOD a vyčká jeho pokynů. Škola může od orgánu sociálně právní ochrany vyžadovat pomoc.
5. O nálezů bude v nejkratší době vedením školy informováno ŠPP.
6. O nálezů sepíše ŠPP stručný záznam s vyjádřením žáka, u kterého byla látka nalezena (datum, místo a čas nálezů a jméno žáka). Zápis podepíše i žák, u kterého byla látka nalezena nebo který látku odevzdal. V případě, že žák podepsat odmítá, uvede pedagogický pracovník tuto skutečnost do zápisu. Zápisu a rozhovoru je přítomen ředitel školy nebo jeho zástupce. Zápis záznamu založí ŠMP do své agendy.
7. Ředitel školy nebo jeho zástupce o nálezů vyrozumí Policii ČR, která provede identifikaci a zajištění podezřelé látky.
8. Ředitel školy vyrozumí zákonného zástupce žáka.
9. V případě, že je látka nalezena u žáka, který se jí intoxikoval, předají zajištěnou látku výše uvedeným postupem přivolanému lékaři. Další postup nutný k identifikaci látky pak zajistí Policie ČR.

Podezření, že má žák OPL:

1. Jedná se o podezření ze spáchání trestného činu nebo přestupku, a proto řešení této situace spadá do kompetence Policie ČR.
2. Bezodkladně vyrozumí Policii ČR, zkonkultují s ní další postup a informují zákonného zástupce žáka.
3. Žáka izolují od ostatních žáků a do příjezdu Policie ČR je nutné mít ho pod dohledem.

4. U žáka v žádném případě neprovádějí osobní prohlídku nebo prohlídku jeho věci.

Kdo s kým spolupracuje

- ✓ Vždy řeší: ředitel školy, ŠMP, třídní učitel.
- ✓ Vždy informovat rodiče.
- ✓ Je vhodné informovat i dětského lékaře.
- ✓ V případě, kdy spolupráce s rodiči není efektivní a dítě je ohroženo, má škola povinnost obrátit se na OSPOD s upozorněním na možné ohrožení výchovy dítěte (ustanovení § 201 zákona č. 40/2009 Sb.). Škola má povinnost oznamovat (dle § 10 zákona č. 359/1999 Sb. o sociálně-právní ochraně dětí a mládeže) OSPOD, že jde o děti, které jsou ohroženy a jsou uvedeny v § 6 tohoto zákona.
- ✓ V případě užití OPL informovat i Policii ČR.

Výchovná opatření (míru zhodnotí MP, ředitel školy):

1. Napomenutí třídního učitele
2. Důtka třídního učitele
3. Důtka ředitele školy
4. Snížená známka z chování

6) RIZIKOVÉ SPORTY A RIZIKOVÉ CHOVÁNÍ V DOPRAVĚ, ÚRAZ

Rizikové chování lze definovat jako záměrné vystavování sebe nebo druhých nepřiměřeně vysokému riziku újmy na zdraví nebo dokonce přímému ohrožení života v rámci sportovní činnosti nebo v dopravě. Patří sem např. tajné závody aut přímo za plného provozu, záměrné ježdění pod vlivem psychoaktivních látek, nekvalitně připravené raftové sjezdy divokých řek bez potřebného vybavení a zkušeností, snowboarding v lavinových polích nebo extrémní sjezdy horských kol v nebezpečném terénu bez ochranných pomůcek.

Primární prevence rizikových sportů či dopravě:

1. Dopravní besedy v prostředí školní třídy – může vést dopravní policista, dopravní psycholog, vyškolený pedagog,
2. Použití multimediálních pomůcek – ilustrace prostřednictvím audiozáznamu, PC her, přehrávání scének, různých ilustrovaných materiálů (např. pro výuku dopravního značení – více informací v odkazech na literaturu),
3. Praktický nácvik na dopravním hřišti,
4. Exkurze (pracoviště dopravní policie, dopravní podnik aj.).

Doporučený postup:

1. Problematice se věnuje ve velké míře 1. stupeň a dopravní výchova, při zachycení signálu, že se žák (žáci) věnuje extrémně nebezpečnému sportu, třídní učitel neprodleně informuje rodiče.
2. Vyučující, který daný fakt zjistí, informuje: třídního učitele, metodika prevence, výchovného poradce, vedení školy, zákonného zástupce. V odůvodněných případech je dále možné kontaktovat OSPOD či Policii České republiky.

Školní úraz

Školní úraz je úraz, který se stal žákovi při vyučování ve škole, při výletech, exkurzích organizovaných školou. Školním úrazem není úraz, který se stal např. na cestě do školy a zpět.

Doporučený postup v případě drobného úrazu:

1. Úraz ošetří pedagog přítomný na výuce (dozoru, je-li přestávka).
2. Ošetřující pedagog nahlásí úraz třídnímu učiteli žáka, informuje sekretariát školy, a zapíše úraz do Knihy úrazů (sborovna školy).
3. Třídní učitel dle závažnosti úrazu informuje zákonné zástupce žáka, případně je vyzve k vyzvednutí žáka, je-li třeba následné lékařské vyšetření/ošetření.

Doporučený postup v případě vážného úrazu:

1. První pomoc při úrazu poskytne pedagog přítomný na výuce (dozoru, je-li přestávka), zavolá (je-li to nutné) záchranou službu- 155.
2. Nahlásí úraz třídnímu učiteli, řediteli školy, metodikovi prevence, na sekretariát a zapíše úraz do Knihy úrazů (sborovna školy).
3. Škola (třídní učitel) telefonicky informuje zákonné zástupce žáka.
4. Nasvědčují-li zjištěné skutečnosti tomu, že v souvislosti s úrazem byl spáchán trestný čin nebo přestupek, nebo jedná-li se o smrtelný úraz, podá ředitel školy hlášení místně příslušnému útvaru Policie ČR.
5. Třídní učitel žáky seznámí s událostí, provede opětovné poučení o bezpečnosti a ochraně zdraví, předcházení úrazům (zapíše do ŽK a TK).

Zápis do Knihy úrazů:

Evidují se zde všechny úrazy žáků, které vznikly při vzdělávání, při činnostech přímo souvisejících se vzděláváním, při poskytování školských služeb.

Zápis v Knize úrazů se musí provést nejpozději do 24 hodin od okamžiku, kdy se škola o úrazu dozví.

V Knize úrazů musí být uvedeno:

- ✓ Pořadové číslo úrazu.
- ✓ Jméno, popřípadě jména, příjmení a datum narození zraněného.
- ✓ Popis úrazu.
- ✓ Popis události, při které k úrazu došlo, včetně údaje o datu a místě události.
  - Zda a kým byl úraz ošetřen.
  - Podpis zaměstnance právnické osoby vykonávající činnost školy nebo školského zařízení, který provedl zápis do knihy úrazů.

Záznam o úrazu

Vyhotovuje pedagogický pracovník školy, který provádí zápis do knihy úrazů, ve spolupráci s pověřenou osobou školy.

- ✓ Jde-li o úraz, jehož důsledkem byla nepřítomnost žáka ve škole zasahující alespoň 2 po sobě jdoucí vyučovací dny.
- ✓ Smrtelný úraz; smrtelným úrazem se rozumí takové poškození zdraví, které způsobilo smrt po úrazu nebo na jehož následky žák zemřel nejpozději do jednoho roku od vzniku úrazu.

- ✓ Nebo na žádost zákonného zástupce žáka, popř. pokud je pravděpodobné, že žákovi bude poskytnuta náhrada za bolest a ztížení společenského uplatnění způsobené úrazem.

Záznam o úrazu se vyhotoví na formuláři, který je k dispozici v sekretariátu školy. Jedno vyhotovení záznamu o úrazu předá škola zákonnému zástupci.

7) KRÁDEŽE, VANDALISMUS

Krádeže, zejména mobilních telefonů, a ničení školního majetku, jsou nejčastějšími formami protiprávního jednání, se kterými se lze v prostředí škol setkat.

Primární prevence krádeží:

Nošení cenných věcí do školy je rizikové chování, které může vést k jejich odcizení. Škola doporučuje zákonným zástupcům, aby žáci nenesli do budovy cenné věci, případně je mohou odkládat na místa k tomu určená. Pokud takové místo žáci nemají stanoveny, platí pro ně zákaz odkládání těchto věcí. Pedagogové vedou žáky k tomu, aby dokázali protiprávní jednání rozpoznat a v případě, kdy budou svědky takového jednání, ohlásili věc pedagogickému pracovníkovi školy.

Doporučený postup:

- ✓ Při nahlášené krádeži žákem o události pořídit záznam na základě výpovědi poškozeného – vždy ihned po zjištění, nejlépe třídnímu učiteli nebo učiteli, který je přítomen.
- ✓ Věc předat orgánům činným v trestním řízení (ohlásit na Policii ČR), nebo poučit poškozeného žáka (jeho zákonného zástupce), že má tuto možnost.
- ✓ V případě, že je znám pachatel, je třeba nahlásit věc orgánu sociálně-právní ochrany (byl-li pachatel mladší 18 let) a současně věc předat orgánům činným v trestním řízení – zajišťuje třídní učitel, případně ve spolupráci s členy školního poradenského pracoviště.

Prevence vandalismu:

Každý žák je odpovědný za škody, které svým jednáním způsobil, a proto po něm bude škola požadovat náhradu, jestliže škodu způsobil úmyslně nebo z nedbalosti. V poučeních o bezpečnosti a ochraně zdraví je třeba se problematice vzniklých škod věnovat a žáky opakovaně upozorňovat na jednání, které k poškození majetku vede a jak se takovému jednání vyhnout – žáci jsou pravidelně informováni na začátku školního roku a TH.

Doporučený postup:

- ✓ Při zjištění vandalismu, jakmile vznikne škoda na školním majetku, je třeba o celé záležitosti vyhotovit záznam a pokusit se odhalit viníka.
- ✓ V případě, že viníka škola zná, může na něm (jeho zákonném zástupci) vymáhat náhradu škody.
- ✓ V případě, že se jedná o škodu většího rozsahu a ten, kdo ji způsobil, není ochotný škodu nahradit, pak školní metodik prevence vyrozumí Policii ČR a oznámí podezření ze spáchání přestupku proti majetku, případně trestného činu majetkové povahy. V případě, že nedojde mezi zákonnými zástupci nezletilého dítěte a školou k dohodě o náhradu škody, může škola vymáhat náhradu soudní cestou.

8) EXTREMISMUS, RASISMUS, XENOFOBIE, ANTISEMITISMUS

Za extremistické chování lze považovat takové, které je vědomě konáno ve prospěch politických, náboženských a etnických hnutí a ideologií, která směřují proti základům demokratického ústavního státu.

U žáků se zpravidla jedná pouze o dílčí postoje a formy podpory, které mají často pouze slabý ideologický základ. Rasistické chování je takové, které na základě přisouzení psychických a mentálních schopností a dovedností skupinám definovaným podle biologického, rasového či národnostního původu tyto příslušníky těchto skupin hodnotí a případně (ve formě „tvrdého rasismu“) je i poškozují.

Xenofobní chování je takové, které na základě subjektivně stanovených prvků cizosti (jinakosti) vyvolává obavy ze subjektů, které jsou jako cizí pojímány a v krajních případech může vést k jejich poškozování, což vyvolává protireakci.

Antisemitské jednání je takové, které poškozují objekt židovského charakteru.

Kdo řeší:

O výskytu daného jevu musí být informován ředitel školy, metodik prevence, TU.

Jak postupovat při řešení:

1. Zjistit hloubku extremistického přesvědčení či rasistických, xenofobních anebo antisemitských postojů u jednotlivců a zjistit jejich případné vazby na extremistickou scénu mimo školu.
2. Zjistit rozšíření uvedených postojů v kolektivu, třídě, škole.
3. Vyvolat diskusi o problémech souvisejících s uvedenými postoji s cílem odhalit jejich příčinu.
4. Okamžitě a razantně vystoupit proti projevům intolerance mezi žáky vyvolanými uvedenými postoji a názory.
5. Zaměřit výuku na tyto problémy. Pozvat experty k diskusi s žáky/studenty.
6. Informovat rodiče. V případě opakovaných verbálních či vizuálních projevů s možným extremistickým podtextem či v případě odůvodněného podezření na účasti žáka v extremistické partě a v případě užití násilí s extremistickým, rasistickým, antisemitským podtextem.
7. Informovat Policii ČR. V případě podezření na promyšlenou a extremisticky, rasisticky, xenofobně nebo antisemitsky motivovanou činnost a na takto motivované vážnější formy násilí.

Výchovná opatření (míru zhodnotí metodik prevence, ředitel školy):

1. Napomenutí třídního učitele
2. Důtka třídního učitele
3. Důtka ředitele školy
4. Snížená známka z chování

9) SEXUÁLNÍ RIZIKOVÉ CHOVÁNÍ

Sexuální zneužívání je každé nepřiměřené vystavení dítěte sexuálnímu činu nebo chování, které vede k uspokojování potřeb zneuživatele. Pohlavní zneužívání je závažným trestným činem proti lidské důstojnosti, na který se vztahuje povinnost překazit jej (v souladu s trestním zákoníkem). Překazit znamená, že zabráníte páchání nebo dokončení takového jednání (oznámit orgánům činným v trestním řízení).

1. Dozví se – oznámím metodiku prevence → řediteli – kontaktujeme policii a orgán sociálně-právní ochrany dětí.
  2. Dítě se mi svěří osobně:
  3. Uvědomit si, že jde o velmi citlivou záležitost.
  4. Seznámit s tím ředitele školy a metodika prevence, TU (pokud se mu nesvěřil žák osobně).
  5. Pokud se zneužívání dopouští rodič, není žádoucí informovat ho o tom, že se vám dítě svěřilo.
  6. Komunikovat s dítětem – podrobnější vyšetřování nechat na psychologovi a policii.
  7. Vhodně dítěti sdělit, že skutečnost musíte ohlásit na policii.
  8. Ohlásit na policii.
  9. Ocenit dítě, že za vámi přišlo a ujistit ho, že pro ně uděláte všechno, co je ve vašich silách.
- ✓ Jestliže dítě nechce, abyste věc ohlásili, situaci konzultujte s odborníkem, ale od oznámení události vás to nesmí odradit.
  - ✓ Dozví se to od spolužáků nebo z jiných zdrojů. Nejprve přemýšlejte, jestli tomu nasvědčuje i vaše pozorování. Pokuste se s dítětem navázat rozhovor, ale do ničeho ho nenuťte. Prostředníkovi řekněte, že je důležité, aby za vámi přišlo zneužívané dítě samo.
  - ✓ Nevyšetřujte a nijak nepátrejte. Jestliže si nejste jistí, oznamte věc orgánu sociálně-právní ochrany, který ji prošetří.

Sítí partnerů spolupráce

- ✓ Dětské krizové centrum, tel: 241 484 149 • Internetová poradna: problem@ditekrize.cz
- ✓ Linka bezpečí, tel: 800 155 555
- ✓ Linka důvěry RIAPS: 222 580 697, linka@mcssp.cz

Syndrom týraného dítěte - CAN Syndrom týraného, zneužívaného a zanedbávaného dítěte (CAN - Child Abuse and Neglect).

Jde o jakoukoliv formu týrání, zneužívání a zanedbávání dětí, která je pro naši společnost nepřijatelná. Statistiky uvádějí, že CAN v ČR trpí v současné době 1 – 2 procenta dětské populace, což představuje 20 – 40 tisíc dětí. Dítě nejčastěji poškozují jeho rodiče a další členové rodiny. Pokud jsou k dítěti necitliví a bezohlední a pokud je podřizují nebo využívají k uspokojení vlastních potřeb, takové chování můžeme chápat jako zneužití fyzické síly nebo psychické nadřazenosti a moci dospělého nad podřízeným a závislým dítětem.

Kdo řeší + s kým spolupracuje

U každého podezření o výskytu daného jevu musí být vždy informován ředitel školy, školní metodik prevence s třídním učitelem, školské poradenské zařízení, pediatr, orgán sociálně právní ochrany dítěte.

Cíl intervence

Cílem musí být předejít vzniku traumatizace dítěte, zabránit pokračování a zabránit rozvoji dlouhodobých zdravotních, sociálních a psychologických následků.

Jak postupovat při podezření na CAN:

1. Prvním, co musí učitel udělat, je všimnout si a odhalit to, že dítě nese nějaké stopy týrání (zhoršení prospěchu – žákovi je jedno jakou známku dostane, veselý žák → úzkostný žák, problémy ve vztazích se spolužáky, agresivní chování, změny v pravidelných návycích - stravování, spaní, tělesné známky týrání...).
2. Navázání osobního kontaktu s žákem, rozhovor s žákem (nejlépe třídní učitel).
3. Pokud se nedaří navázat kontakt, je dobré kontaktovat PPP.
4. Jednou z možností je, že učitel žákovi, který se nechce se svým problémem svěřit, doporučí, aby se obrátil na Linku bezpečí. Dítě si může o svém problému po telefonu popovídat anonymně a záleží jen na něm, zda se během rozhovoru stane důvěřivějším a sdělí na sebe kontakt.
5. Komunikace s ostatními spolužáky nebo sourozenci, zda o příčině problémů nevědí něco bližšího.

Rozhovor s rodičem

V první fázi by učitel měl po rodiči chtít, aby pouze okomentoval problémy, které učitel u dítěte vyzoroval. Může tak i zjistit skutečnou příčinu žákova neobvyklého chování, jinou než domácí týrání. Anebo může být zájem školy o osud žáka pro zákonného zástupce dostatečnou výstrahou k tomu, aby si uvědomil, že další ubližování dítěti bude mít pro něj vážné následky. Také můžete z chování rodiče nepřímo poznat, zda v rodině k týrání nedochází.

Spolupráce s odborníkem

- ✓ Lékař - pediatr si přeje, aby dítě přišlo v doprovodu rodiče.
- ✓ PPP – dítě by mělo jít spolu se zákonným zástupcem. Pokud návštěva PPP bez účasti zákonného zástupce – je považováno toto porušení pravidel za přijatelné. Prioritou je pomoci dítěti za každou cenu.
- ✓ OSPOD - podezření na týrání žáka → situace se nezlepšuje, komunikace s rodiči k ničemu nevede. Týrání svěřené osoby dle ustanovení § 198 trestního zákoníku patří mezi trestné činy vyjmenované jak v nepřekažení trestného činu (§ 367 TZ) tak v neoznámení trestného činu (§368 TZ). Tím, že nekontaktujeme-li orgány činné v trestním řízení, v případě, že už jsme se hodnověrným způsobem dozvěděli o týrání svěřené osoby, můžeme být sami pachatelé trestných činů nepřekažení trestného činu a neoznámení trestného činu.

10) PORUCHY PŘIJMU POTRAVY, SEBEPOŠKOZOVÁNÍ

Poruchy příjmu potravy (dále PPP) se často rozvíjejí pomalu a nenápadně, ztracené v nevhodných jídelních návycích vrstevníků a rodiny. Jedná se o mentální anorexii, mentální bulimie. Poruchy příjmu potravy mohou způsobovat řadu zdravotních komplikací, které souvisí především s váhovým úbytkem a nedostatečnou výživou nebo jsou důsledky zvracení, nadužívání projímadel nebo diuretik. K rozvoji PPP dochází v případě, že více či méně disponovaný jedinec je vystaven vlivu faktorů, které mohou vést k držení diet a současně některým dalším vlivům, které jsou nebezpečné z hlediska rozvoje jiných duševních poruch.

Sebeпоškozování je záměrné a opakované ubližování si ve snaze vypořádat se s nepříjemnými duševními stavy. Projevuje se zraňováním vlastního těla a je signálem vážného psychického problému, jenž postižený nedokáže zvládnout jiným způsobem.

Kdy, koho a v jakém případě informovat, pokud mám u žáka podezření:

1. Třídní učitel, výchovný poradce a metodik prevence projednají situaci a následně rodiče informuje třídní učitel.
2. Rodiče informujeme vždy, když dítě výrazněji zhubne, opakovaně bylo přistiženo, že zvrací (stačí informace od vrstevníků), sebeпоškozuje se. Rodiče informujeme, i když dítě nechodí do školní jídelny.
3. Pokud rodiče odmítají řešit situaci, oznamujeme tuto situaci ošetřující dětské lékařce, popř. OSPOD

Učitel není terapeut, zprostředkuje ale dítěti a rodině zpětnou vazbu o některých jídelních zvyklostech dítěte. Může pomoci předcházet šikaně pro fyzický vzhled a výkon (zejména učitelé tělocviku), doporučit popř. zprostředkovat kontakt s psychologem nebo lékařem. Opatrně se pouštět do oblasti „zdravé výživy“ a redukce hmotnosti (doporučení mohou být jednostranně, přehnaně interpretována).

11) NEBEZPEČÍ VLIVU SEKT

Proškolení a informování žáků v rámci hodin občanské výchovy, rodinné výchovy a dějepisu.

- ✓ Pokud se ve třídě objeví někdo, kdo vykazuje průkaznější znaky příslušnosti k některé sektě, je lepší se s ohledem na osobnost žáka pokusit zjistit, o jakou skupinu jde, jak dlouho je s ní v kontaktu, jak silně je do hnutí zapojen, jaký je jeho současný vztah k okolí, zda je ochoten mluvit o své nové příslušnosti. O skutečnosti musí třídní učitel informovat vedení školy, spolupracovat s metodikem prevence.
- ✓ Chovat se k dítěti jako k člověku, na kterém nám záleží, k ničemu ho nenutit, nevyhrožovat, dát mu najevo, že jste na jeho straně. Pokud dotyčný začne hledat pomoc, obrátí se třídní učitel na odborníky (PPP, SVP, ...).

ŠKOLNÍ PORADENSKÉ SLUŽBY

V rámci školního poradenského pracoviště jsou nabízeny služby, které poskytují individuální i skupinové služby žákům, pedagogům a zákonným zástupcům:

- ✓ činnost školního metodika prevence
- ✓ činnost výchovného poradce
- ✓ činnost ředitele a zástupce školy

SPOLUPRÁCE SE SPECIALIZOVANÝMI ZAŘÍZENÍMI

Při předcházení případům šikany a při jejich řešení je důležitá spolupráce vedení školy s dalšími institucemi a orgány:

v resortu školství: s pedagogicko-psychologickými poradnami, středisky výchovné péče, speciálně pedagogickými centry

v resortu zdravotnictví: s pediatry a odbornými lékaři, dětskými psychology, psychiatry a zařízeními, která poskytují odbornou poradenskou a terapeutickou péči, včetně individuální a rodinné terapie

v resortu sociální péče: s oddělením péče o rodinu a děti, s oddělením sociální prevence

s Policií ČR: pokud dojde k závažnému případu šikanování je nutná EVALUACE. V našem programu proti šikanování je evaluace realizována především prostřednictvím otevřených diskuzí s dětmi, popřípadě formou dotazníků, které žáci vyplňují v rámci hodin zaměřených na práci s klimatem třídy. Na zpětné vazbě se podílí nejen třídní učitelé, ale všichni pedagogové, kteří v konkrétní třídě vyučují.

Kde hledat pomoc

– webové odkazy

www.minimalizacesikany

www.sikana.org

www.internetporadna.cz

www.linkabezpeci.cz

www.e-nebezpeci.cz

www.e-bezpeci.cz

www.ncbi.cz

www.Horka-linka.cz

V Praze 11. 9. 2023 Mgr. Romana Čechová, Ing. Radka Patrasová